

Výuka nevidomých

Agáta Dařbujanová a David Štípský

PV072

16.10.2014

Rozdíly ve výuce

- Zápis textu
- Pedagogický asistent či vyškolený pedagog
- Postavení učitele

Matematika

Smyslové vnímání

- Lineární vnímání - absence globálního přehledu
- Postupné odkrývání a vnořování do vzorce

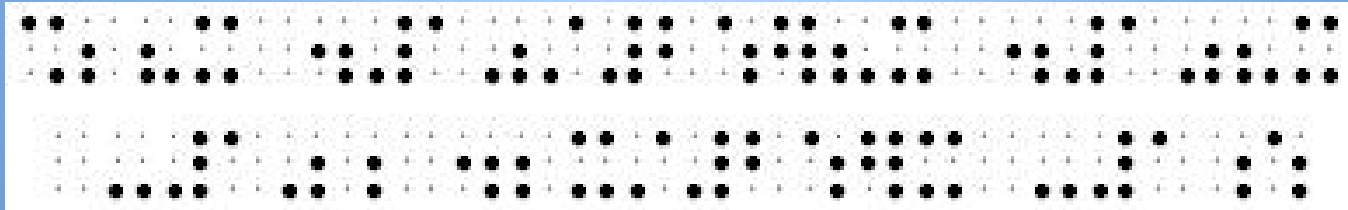
Příklad

$$\sqrt{\frac{(x+1)^2}{(x+1)(x-1)}} + \frac{x^2}{x-1}$$

(a)

$$\sqrt{\frac{(x+1)^2}{(x+1)(x-1)}} + \frac{x^2}{x-1}$$

(b)

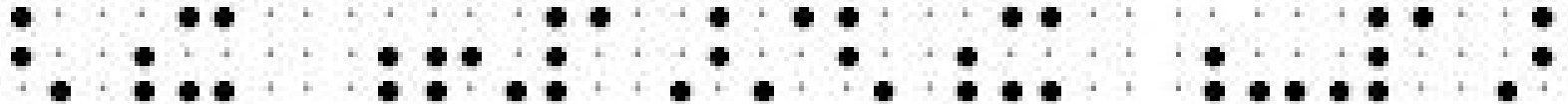

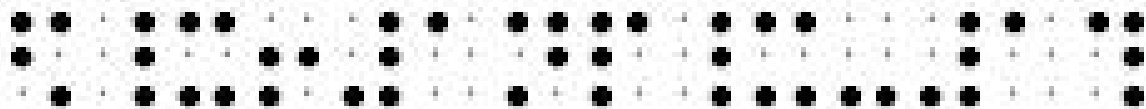
Kódování

- Brailův návrh
- **Není celosvětově sjednoceno**
  - Nemeth - Amerika
  - Marburg - Německo
  - Národnostně odlišné

Rozdílnost zápisu

(1) Braille representation of the number 1. It consists of a 3x3 grid of dots: the top row has dots 2, 3, 4, 5, 6; the middle row has dots 2, 3, 4, 5, 6; and the bottom row has dots 2, 3, 4, 5, 6.

(2) Braille representation of the number 2. It consists of a 3x10 grid of dots: the top row has dots 2, 3, 4, 5, 6, 2, 3, 4, 5, 6, 2, 3, 4, 5, 6; the middle row has dots 2, 3, 4, 5, 6, 2, 3, 4, 5, 6, 2, 3, 4, 5, 6; and the bottom row has dots 2, 3, 4, 5, 6, 2, 3, 4, 5, 6, 2, 3, 4, 5, 6.

(3) Braille representation of the number 3. It consists of a 3x10 grid of dots: the top row has dots 2, 3, 4, 5, 6, 2, 3, 4, 5, 6, 2, 3, 4, 5, 6; the middle row has dots 2, 3, 4, 5, 6, 2, 3, 4, 5, 6, 2, 3, 4, 5, 6; and the bottom row has dots 2, 3, 4, 5, 6, 2, 3, 4, 5, 6, 2, 3, 4, 5, 6.

(4) Braille representation of the number 4. It consists of a 3x10 grid of dots: the top row has dots 2, 3, 4, 5, 6, 2, 3, 4, 5, 6, 2, 3, 4, 5, 6; the middle row has dots 2, 3, 4, 5, 6, 2, 3, 4, 5, 6, 2, 3, 4, 5, 6; and the bottom row has dots 2, 3, 4, 5, 6, 2, 3, 4, 5, 6, 2, 3, 4, 5, 6.

Osmibodový kód

- Práce na PC
- GS8 - Nemeth
- SMSB - Německo

Výuka v ČR

- PC + odečítač obrazovky + hmatový displej
- Složitější matematika - navzájem nekompatibilní transkripční kódy (SŠ)

Ukázka transkripčního kódu

- (1) Kvadrurni formule: $q(f) = \text{sum}[i \text{ in } 0..n](a[i] * f(x[i]))$
- (2) Císla $a[i]$ se nazývají koeficienty, $x[i]$ jsou uzly.
- (3) Chyba kvadrurni formule: $r(f) = q(f) - \int_a^b f(x) dx$
- (4) Řekneme, že formule má stupeň přesnosti p , jestliže
- (5) $r(x^j) = 0$: $j \text{ in } 0..p$
- (6) $r(x^{(p+1)}) \neq 0$
- (7) ...
- (8) $j = 2$:
- (9) $i(x^2) = q(x^2) - \int_{-1..1} (x^2) dx$
- (10) $r(x^2) = A^2 + (-A)^2 - (1^3/3 - (-1)^3/3)$
- (11) $= 2A^2 - (1/3 + 1/3) = 2a^2 - 2/3$
- (12) $2a^2 = 2/3$
- (13) $a^2 = 1/3$, $a = \sqrt{3}/3$
- (14) $r(x^3) = A^3 + (-A)^3 - \int_{-1..1} (x^3) dx$
- (15) $= \sqrt{3}/9 - \sqrt{3}/9 - (1^4/4 - (-1)^4/4) = 0$
- (16) $r(x^4) = A^4 + (-A)^4 - \int_{-1..1} x^4 dx$
- (17) $= (\sqrt{3}/3)^4 + (\sqrt{3}/3)^4 - (1^5/5 + 1^5/5) = 2/9 - 2/5$

BlindMoose

- Teiresiás
- Sada maker pro Microsoft Word
- Implementace šestibodové normy
- Kompromis mezi vidícími a nevidomými

$c = \sqrt{a^2 + b^2}$
 $\log_a x = \frac{\log_b x}{\log_b a} =$
 $= \log_a b \cdot \log_b a$
 $\sin^2 \alpha = 2 \cdot \sin \alpha \cdot \cos \alpha$
 $\neg \forall x ((a \wedge b) \rightarrow c) \equiv$
 $\equiv \neg \forall x (a \rightarrow (b \rightarrow c)) \equiv$
 $\equiv \exists x (\neg a \wedge \neg b \wedge \neg c)$

Blind Moose 2

Nápověda – zadejte dotaz

150%

ab A Čeština

- Obecné
- Množinové
- Geometrické
- Logické**
  - ¬ negace (Shift+N)
  - ^ konjunkce (Shift+A)
  - v disjunkce (Shift+O)
  - implikace (Shift+I)
  - ↔ ekvivalence (Q)
  - ∀ pro všechna (Shift+V)
  - ∃ existuje (Shift+M)
- Negované
- Šipky (s)
- Závorky
- Řecká abeceda (r)
- Prefixy
- Nástroje (g)

Lambda

- Mezinárodní projekt
- Editor textů s odbornou symbolikou
- Každodenní práce, výuka

**Tex,
LaTeX,
Mathtype
(Word),
Mathematica
atd.**

MathML

Obrazovka (grafický zápis)
Tiskárna (grafický zápis)

**Kód
Lambda**

Brailleská tiskárna
(hmatové 6bodové písmo)

Editor

Hmatový displej (8bod)
Hlasový výstup
Obrazovka (lineární zápis)
Tiskárna (lineární zápis)

**Uživatelský
vstup:**
Klávesnice
Brailleská
klávesnice
Myš

$$8x^2 + 6x + 1 = 0$$

$$x = \frac{-6 \pm \sqrt{36 - 4 \cdot 8}}{16}$$

$$x = \frac{-6 \pm \sqrt{36 - 32}}{16}$$

$$x = \frac{-6 \pm \sqrt{4}}{16}$$

$$x = \frac{-6 \pm 2}{16}$$

$$x_1 = \frac{-6 + 2}{16} = -4/16 = -1/4$$

$$x_2 = \frac{-6 - 2}{16} = -8/16 = -1/2$$

Graphic

$$8x^2 + 6x + 1 = 0$$

$$x = \frac{-6 \pm \sqrt{36 - 4 \cdot 8}}{16}$$

$$x = \frac{-6 \pm \sqrt{36 - 32}}{16}$$

$$x = \frac{-6 \pm \sqrt{4}}{16}$$

$$x = \frac{-6 \pm 2}{16}$$

$$x_1 = \frac{-6 + 2}{16} = -4/16 = -1/4$$

$$x_2 = \frac{-6 - 2}{16} = -8/16 = -1/2$$

Geometrie

- Tisk na 3D tiskárnách
- Uchopení tvaru vs. výčet hodnot
- Problém především při konstrukci objektu - speciální kreslicí podložka

Jazyky

Problémy

- Struktura dokumentů
- Obrázky vyjádřeny jednou větou textu
- Doplnňovací cvičení - velká zátěž pracovní paměti

about busy course do is know lunch see school take too work

Matt: Dave! Hello! Nice to ___ you!

Dave: Hello, Matt! How are you?

Matt: Fine, thanks, fine. Dave, this is Vicky. Vicky, this is Dave, a friend from ___ .

Vicky: Ah, yes, Dave, I know... Hello! Nice to meet you.

Dave: Nice to meet you, ___ . And what do you do, Vicky? Are you a student?

Vicky: No, I work. I'm a journalist with the magazine *In*. Do you ___ it?

Dave: *In*? Yes, of ___ - I read it every week! How do you like the job?

Vicky: Oh, it's great. It's very ___ , but I love it. I travel a lot, and it's very creative work.

Dave: So what do you ___ in a typical day at work?

Vicky: Well, I write stories, ___ photographs, do interviews...

Dave: And what about weekends? Are they free?

Vicky: Well, I ___ on Saturdays. But Wednesdays and Sundays are free...

Nejednoznačnost kódování

- Braillovo písmo ve dvou jazycích:
  - mateřský jazyk
  - jazyk, který se učí
  - např. Molière
- Střídání kódu ve slovníku - syntéza, značkování

Syntéza vs. poslech

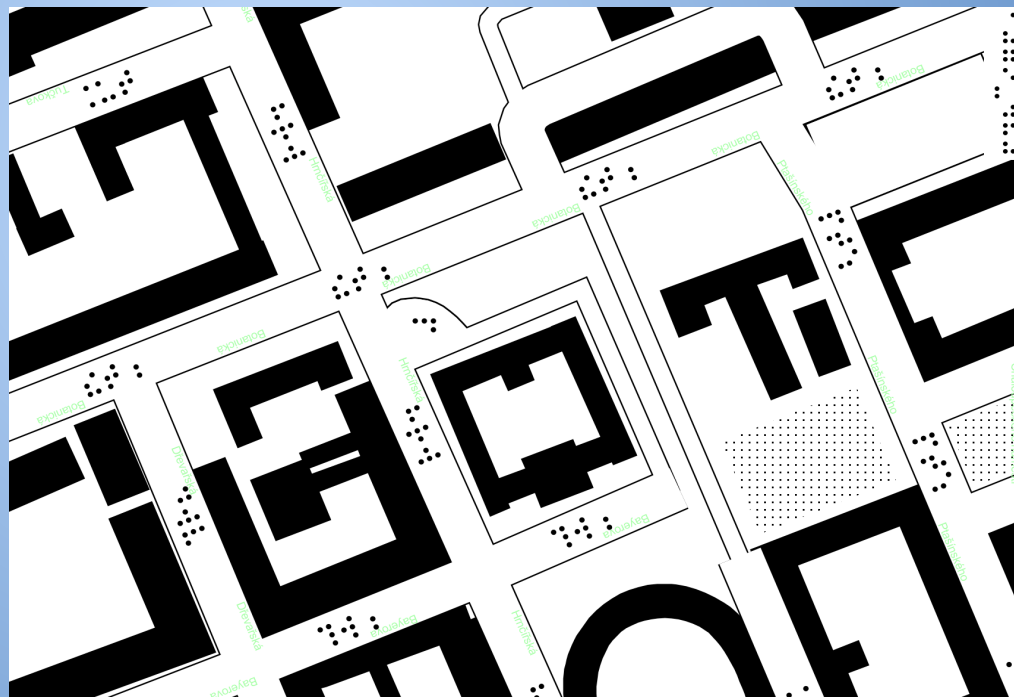
- Narušována přirozená gramotnost
- Interpretace textu hlasem není poslech
- Cizojazyčný text je syntetizován rodným jazykem

Slovník

- Střídání kódu ve slovníku
- Přepínání syntetizátoru podle značek ve slovníku
- Výstup na hmatovém řádku je jasný

Jazyky - mapy

ukázka: www.mapy.cz - Haptická mapa

Computer science

Computer science

- Obdobné principy jako u výuky matematiky a jazyků
- Samostatná přednáška o programování

Střediska pro
studenty se
specifickými nároky

- **Carolina při Matematicko - fyzikální fakultě UK v Praze**
- **Tereza na ČVUT v Praze**
- **Středisko pro pomoc studentům se specifickými nároky Teiresiás na MU v Brně**
- **Centrum pomoci handicapovaným při ÚP v Olomouci**
- **Univerzitní středisko pro studenty se speciálními vzdělávacími potřebami v Hradci Králové**
- **Slunečnice na Ekonomické fakultě Vysoké školy báňské (Technická univerzita Ostrava)**
- **...**

Práce středisek

- Převod studijních materiálů do braillova písma (knihovna)
- Zpřístupnění výuky a zkoušek nevidomých
- Zapůjčení kompenzačních pomůcek

Zdroje

Štanglová, G. *Výuka cizích jazyků u žáků a studentů se zrakovým postižením*. 2012 [cit. 2014-10-13]. Dostupné z: https://is.muni.cz/auth/th/105007/pedf_m/DIPLOMOVA_PRACE.pdf

Šimek, R. *Matematika pro nevidomé: počítačová podpora výuky a návrh české osmibodové normy*. 2008 [cit. 2014-10-13]. Dostupné z: https://is.muni.cz/auth/th/72798/fi_m/diplomova_prace.pdf?studium=613653;zpet=%2Fauth%2Fvyhledavani%2F%3Fsearch%3Dn%C3%A1vrh%20osmibodov%C3%A9%20normy%26start%3D1

Úvodní strana informačního portálu. *Úvod* [online]. 2008 [cit. 2014-10-13]. Dostupné z: <http://www.teiresias.muni.cz/czbraille8/>

Peňáz, P., Ondra, S., Pecl, J. *Výuka nevidomých [přednáška]*. Brno: Středisko pro pomoc studentům se specifickými nároky, 9. října 2014.